

In het vierde boek van Der minnen loep illustreert Dirc Potter zijn beschouwing over mannelijk en vrouwelijk overspel (zie Wereld in woorden pag. 475) met de liefdesgeschiedenis van Clytemnestra, Agamemnon en Aegistus.

Mannen gebruiken zwaarden en andere wapens, of ze nu ridder of schildknaap zijn. Vrouwen zijn zachtaardiger, daarin verschillen ze van mannen. Maar als vrouwen snode daden plegen en tegen de gewoonte in handelen komt daar maar zelden iets uit voort dat eervol of goed is. Zo verging het Clytemnestra, die niets meer wilde weten van de liefde van haar man, toen die Troje belegerde en veelvuldig in strijd verwickeld was. Hij was een van de voortreffelijkste vorsten uit het gehele Griekse leger en vermaard tot ver in de omtrek. Zijn naam was Agamemnon.

De belegering duurde tien jaar en gedurende die lange jaren kwam Agamemnon niet in zijn land. En terwijl hij zo ver van huis was, maakte Clytemnestra hem te schande door een onbetamelijke liefde op te vatten voor een rijk en vermogend man, Aegistus genaamd. Schaamteloos vertoonden zij zich voortdurend samen in de openbaarheid. Dat veroorzaakte grote verwarring en afkeer en bij iedereen bracht het leed teweeg. Al voor Agamemnons terugkomst hadden de minnaars plannen gesmeed om de hooggeboren koning om het leven te brengen, zodat ze onbezorgd konden doorgaan met waar ze mee bezig waren en de macht over het land zouden krijgen.

Ze bedisselden dat Clytemnestra in de eerste nacht na Agamemnons thuiskomst Aegistus stiekem in haar slaapkamer zou laten, en dat die daar vervolgens zou blijven wachten tot Agamemnon sliep, om hem dan in zijn bed te vermoorden. Dat leek hun een goed plan, en zo gingen ze vrolijk door met hun vuile, schandelijke liefdesspelletjes.

Na de val van Troje rekenden de Grieken hardhandig af met de Trojanen, die hun zo veel verliezen hadden toegebracht. Wreed en ongenadig vergolden ze hun verliezen. Alle Trojanen werden gedood om Achilles te wreken, en met hem al die andere aanzienlijke vorsten die in de strijd gebleven waren. Vrouwen en kinderen moesten het ontgelden en de gehele stad werd met de grond gelijk gemaakt, zodat oud en jong om genade smeekte.

Voor de talloze jonge meisjes, dochters van aanzienlijke vorsten en beschaafde vrouwen, riepen om genade en vrede. Vele Grieken behandelden daarom die vrouwen en meisjes met eerbied. Ze schonken hun genade en beschermden hen tegen de dood. Iedere Griek nam er wel twee of drie onder zijn hoede, die hij meenam over zee opdat ze hun leven en hun eer zouden behouden. De edele prinses Cassandra, de dochter van Priamus, een verstandig meisje, had Agamemnon om genade gesmeekt, omdat hij de opperbevelhebber was. Hij had medelijden met haar om haar klaagzangen en voerde haar mee naar zijn vaderland.

Clytemnestra vernam dat haar man op weg was naar huis met een andere vrouw, iets wat haar te schande zou maken. 'Het geluk lacht ons toe!' zei ze tegen haar geliefde, Aegistus. 'Wat ze er ook van zeggen, ik heb nu een goede en achtenswaardige reden om mijn man uit de weg te ruimen. Hij brengt namelijk een andere vrouw mee, iets waarmee hij mij te schande maakt!' Ach, hoor toch eens hoe die valse vrouw recht probeerde te buigen wat krom was. Ze handelde immers helemaal niet rechtvaardig of beminnelijk toen ze dat boze plan smeedde dat tegen alle wetten van de eerbaarheid indruiste. Maar toen ze eenmaal begonnen was uit dat vaatje te tappen, ging ze ermee door. Er bleef geen greintje deugdzaamheid in haar achter, want ze zat nu eenmaal vol venijn.

De edele vorst arriveerde bij zijn paleis met in zijn gezelschap Cassandra, de eerbiedwaardige vrouw die hij alle liefde en eer wilde bewijzen. Clytemnestra was nog wel zo gewiekst de koning met een vriendelijk gezicht tegemoet te gaan, maar daar meende ze niets van. Hoed je voor die valse, overspelige vrouw, die heel goed wist dat Agamemnon niets dan eerbare bedoelingen met Cassandra had. Maar dat kwam haar nu eenmaal niet goed van pas.

Ze bleef bij de plannen die de duivel haar had ingeblazen en die ze met Aegistus gesmeed had.

's Nachts, toen Agamemnon het tijd vond om te gaan rusten, stond Aegistus meteen klaar om samen met Clytemnestra hun plan ten uitvoer te brengen. Ze vermoordden een van de dapperste ridders aller tijden. God geve dat wij zulke vrouwen mijden, en zulke daden, die door en door slecht zijn!

Wanneer een vrouw haar liefde voor haar echtgenoot vergeet en die liefde elders zoekt, is dat kwalijk voor hem, want zo verliezen beiden hun eer. Dan pleegt de vrouw een schanddaad. Maar wanneer een man een ander tot het voorwerp van zijn liefde maakt, ook al ziet zijn echtgenote dat met lede ogen aan, dan lijdt haar eer daar niet onder. De man verliest evenmin zijn eer als hij een andere vrouw oprecht bemint, en mocht hij een dergelijke zwakheid begaan zonder de heiligheid van het huwelijk te schenden, dan moet men er geen schande van spreken; wil men hem er toch een verwijt om maken, dan mag hij dat met een glimlach afwimpelen. Zijn hart zal hem vertellen dat hij in de ogen van God gezondigd heeft, maar naar wereldse maatstaven gemeten valt hem geen schande ten deel.

Nu bestaan er veel vrouwen die hier een hoop misbaar over maken en zeggen: 'Als mijn man zoiets doet, dan is de weg voor mij ook vrij. Ik heb geen zin om lijdzaam toe te kijken: als hij zich één keer vergaloppeert, dan doe ik het twee keer.' En dan willen ze dus net zo doen als hun man, maar geloof me, er is een groot verschil tussen de wil van een man en die van een vrouw. Als mannen ontrouw zijn, komt daar hooguit onvrede uit voort, maar bij vrouwen draait het uit op rechteloosheid en tumult als ze een ander verkiezen boven hun wettige echtgenoot.

Ik heb alle recht van spreken, zonder de goede naam van vrouwen tekort te doen. Als een man in overspel kinderen verwekt, dan worden dat bastaarden, of het er nu veel of weinig zijn; ze hebben geen recht op een deel van zijn erfenis. Maar door de zondige daden van een vrouw verliest niemand zijn recht op die erfenis. Denk allemaal maar eens na en vraag je af waar het meeste kwaad uit voortvloeit. Als vrouwen een scheve schaats zouden rijden en in het soort gezelschap zouden verkeren dat hun mannen opzoeken, zonder dat dat hun eer zou aantasten, dan zou het vrouwelijke in het gedrang komen en voorgoed verstikt raken. Dan zou het ver heen zijn met de vrouwelijk eer, en goede, smetteloze vrouwen zouden met een lantaarntje te zoeken zijn. Het zou gedaan zijn met de vrouwelijke eerzaamheid. Moge God ons bewaren voor die ramspoed!

Ach lieve vrouwen, spreek dus toch dergelijke woorden niet. Als je eenmaal te gronde gaat, zul je wel merken dat je verkeerd gesproken hebt. Wilden predikers jullie maar eens de waarheid vertellen zoals die in de heilige Schrift staat: hoe jullie verplicht zijn jullie echtgenoot nederig te volgen, en in hoeveel landen de vrouwen wel niet onderworpen zijn aan de mannen, en wat een grote zonde jullie begaan als je je daar tegen verzet! Dan bedenken jullie je wel twee keer voordat jullie tegen je echtgenoot in opstand komen.

Maar bepaalde heren uit de geestelijke stand straffen jullie alleen maar met vleierij en handelen als schurken, omdat ze uit zijn op jullie blijken van liefde. Ze wijzen jullie niet het rechte pad, maar zoeken naar een kans om jullie voor zichzelf te winnen; daarom zien ze alles door de vingers. Ik kan dergelijke lieden met naam en toenaam aanwijzen, en het is jammer dat zulke heren niet ter plekke dood neervallen!

Nu is het genoeg geweest. Wel vertel ik nog even iets over die slechte vrouw, die de edele, dappere Agamemnon zo wreed om het leven bracht. Hij was tien jaar lang van huis geweest en behoorde tot het puikje van het Griekse leger. Ze ging voorbij aan de schande die haar aankleefde en was zo door en door slecht dat het veel rechtvaardiger zou zijn geweest als zij gedood was. Maar ze is haar straf niet ontlopen: Orestes, de zoon van Agamemnon en

Clytemnestra, een edele, sterke, knappe jongeling, hoorde dat zijn moeder met haar liefje Aegistus zijn vader had vermoord. Hij aarzelde geen moment en doodde hen beiden. Zo kreeg Clytemnestra haar verdiende loon, lijkt me, en de verrader Aegistus ook. Moge God hen beiden vervloeken!